

ZAD

Erresistentzia beltza eta koloretsua

Bretainiako Notre Dame des Landes-eko aireportuaren aurkako borroka luzea da, ia 50 urtekoa. Ingurune natural nasaia suntsituko zuen proiektua geldiaraztea lortu dute ekintzaileek. Garaipen historikoa da inondik inora, baina horrekin batera gerra deklaratu dio Frantziako Gobernuak hainbeste urtez ZADen eraikitako bizi-proiektu komunalari. Gaur gaurkoz Macronek bidalitako 2.500 jendarmeek ez dute lortu erresistentzia gunea desegitea. Itziar Bardajik egunotan ZADen ikusi eta bizi izandakoa dakarte ondorengo orriek.

Itziar Bardaji Goikoetxea

ARGAZKIAK: ENARA FORTES

Notre Dame des Landesko ZADera iritsi naiz apirilaren 13an, ostiralean, operatibo polizialaren bosgarren egunean. Goizean Loire Atlantique-ko prefetaren deklarazioaren berriak esnatu nau. Astelehenean hasitako kanporaketak bukatutzat eman dituzte: 40 gune hustu (desalojatu) eta eraisteko agindua zuten jendarmeek, haietatik 29 hustu eta suntsitu dituzte. Halere, ZAD honetan emango ditudan lau egunetan poliziaren presentzia eta zadisten (horrela esaten zaie hemen daudenei) konfrontazioa konstantea izango da. Errepideak garbituko dituzte eta berreraikitze saiakera oro ekidin. Negozaketak eta prefeturaren deklarazioak urrun geratzen dira, gas negar-eragilea eta helikopteroaren zarataren atzean lauso.

Gas negar-eragilea

Ostiralean bertan probatu dut gasa. Azkurak begiak erretzen du eta ezin dut arnasarik hartu. Larunbatean ere, igande, astelehenean. Gasa. Lokatza. Gasa.

Granaden zarata, izua, adrenalina. Gasa. Helikopteroa, dronea. Gasa.

2.500 polizia mobilizatuak izan dira. Tanketak, bulldozerrak, ura presioan botatzen dituzten kamioiak ere bai. Zadistek barrikadak eraikitzen dituzte poliziari bidea mozteko: pneumatikoak, metalezko xaflak, egurra, bizikletak, gas bonbonak, kotxeak, edo kotxe izandakoen arrastoak, denetarik. Poliziak desegin eta berriz eraikitzen dira hamaika aldiz. Harriak eta bestelakoak botatzen dizkiete poliziei, edo gas pastillak itzuli, horien edo ezkutu artisau bitxien atzetik. Gas negar-eragileaz gain, Poliziak granada zaratatsuak botatzen ditu. Benetan arriskutsuak dirudite. Ikusi dut nola goratzen den lurra, geratzen diren zuloak, eragiten duten odola.

Barrikadetan

Larunbatean ikasi dut barrikada atzeko giroa. Batzuk aurre-aurrean, mota guztiko maskara eta betaurrekoaz babesturik. Apur bat atzerago, bere presentziaz erresistentzia egiten dutenak, lekuko,

aurrekoen babes eta babesten denaren adierazle. Eta lakrimojen eraginak arintzeko limoia, almax-a, kolirioa... Han eta hemen.

Handik metro batzuk aldentuta, ezusteko lasaitasun batek harritzen nau. Estatuaren eta bere kontrolatik at geratu den mundu txiki honen arteko guda honen atzeguardian lan eta lan ari da beste pertsona pila bat. Bigarren gudaroste honen beti du kafea prest, beti dago jateko zer edo zer eta erizaintzarako materiala ez da inoiz falta. *La Wardine* eta *Foisses Noires* bezalako gune seguruagoetan, eraitsi beharreko eraikinen zerrendan ez daudenetan, sukaldea etengabeko mugimenduan dago, ZADeko *radio klaxon*-ek informazioa eta musika tartekatzen du eta afalduan giro onean elkartzen da jendea eguneko balorazio eta asanblada orokorra egiteko. Proporzioak idealizatu ezin badira ere, barrikadan neskek aurpegia estaltzen duten heinean sukaldean gizonezkoak ere ugari ari dira lapikotan.

Arratsaldean Nantesen deitua da ZADen desalojo saiakeraren aurkako elkarta-

» **ZAD-EN KOMUNIKATUA:**
“Gatazka eraldatu egin da eta dagoeneko ez da azpiegitura suntsitzaile proiektu baten aurkakoa, bizi garen lurraldea elkarbanatzeko baizik. Leku hau zementuz estaltzea ekidin genuen eta bere etorkizuna zaintzea dagokigu”

sun manifestazioa. Izugarriko jendetza eta aniztasuna. Adin eta janzkera orotako gizon emakumeekin nahasten dira silueta beltz maskaradun eta kaputxadunak. Berriz ere istilu itzelak eta errepresiorako baliabide erakustaldi ikusgarria. Konfrontazioa aukeratzen duten manifestarien aldetik ere, Hego Euskal Herrian urtetan ikusi ez direnak, urtetan ikusiko ez direnak, akaso. Zizel eta mailuz lurteko galtzada-harriak apurtzea normalizatuta dagoela dirudi, eta esango nuke Poliziari harriska ibiltzea ez dutela gaizki ikusten manifestazioa lasaiago hartzen dutenak. Aireportuaren aurkako borrokan, nahiz helburu horri jarraiki zonaldean bizitzera geratu diren aldarrian, hots, bertan geratzeko eta lurak lantzeko zilegitasunaren defentsan, gatazkari heltzeko modu guztiek bere tokia topatu dute, besteen manerak errespetatuz. Estrategia legalistak; ekin-tza zuzena; erasoak poliziei; ekimen baketsu, irudimentsu, artistiko eta estranbotikoak. Dena nahasten da ekosistema berezi honetan.

Aireportua ez da egingo

Metodo hauen guztien konbinazioak lortu zuen pasa den urtarrilaren 17an Edouard Philippe lehen ministroari aireportua ez zela egingo esanaraztea. 50 urteko borrokaren garaipen historikoa. Eta horrela jaio zen desjabetzeen bitartez estatuaren jabetzapean geratu diren 400 baso eta landa hektarea hauekin zer gertatuko ote denaren galdera. ZADen azken urtetan bizi izan direnek argi aldarrikatzen dute erantzuna ematea beraiei dagokiela, hala adierazi dute komunikatu batean: "Gatazka eraldatu egin da eta dagoeneko ez da azpiegitura suntsitzaile proiektu baten aurkakoa, bizi garen lurraldea elkarbanatzeko baidik. Leku hau zementuz estaltzea ekidin genuen eta bere etorkizuna zaintzea dagokigu". Frantziako Estatuak ez dago hori onartzeko prest eta, legea eskuan, ZAD husteko lehenengo pausoa izan da apirilaren 9ko astean barrena eraikin irregularren eraistea, hilabeteko iraupena aurreikusia duen operazio polizialaren markoan.

Nantestik La Gree-ra

Larunbat gauean, Nantesetik itzuli ondoren, *La Gree*-ra goaz lotara. Gune honetan ZADeko asterokoa inprimatzen da, bizikleta tailerra zegoen eta grabaketa estudio bat. Gaur pizzak egin dituzte eta ZADeko dokumental bat pasatzen ari dira. Baina nik ez dut horretarako gogorik, hainbeste begitan ikusi dudanekeak ni ere harrapatu nauela konturatu naiz. Lozaku azpian manta pare bat, dohaineko dendan hartu ditugun arropa batzuk eta esterila soilik ditudan arren, aterpetzen gaituen ukuilu ohia- ren atzealdeko musika eta solasak ez dit loa kentzen.

Biharamunean, igande goizean, norbaitek, presaka bota lokaztuak lotzen dituen bitartean, egoeraren berri eman du. Frantsesa eta loa gainditzea lortzen ditugunean ulertu dugu Poliziak ZADeko gune gehienak inguratuak dituela, hau barne. Gaurko deialdia aste hasieratik dago egin. Eraispenei erantzuna: berreraikitzea. 2012ko kanporaketa saiakeraren ondoren izan zen moduan, auzolan masiboa egin nahi dute. *Le Gourbi*-n etxe baten egurrezko estruktura eraikitzea lehenetsi da, 2012ko berreraikuntza horretan, hain zuzen, eraikitako gune sinbolikoa delako. Bertan egin izan da astero *non-marché*: ez

ZADeko kideek salatu dute kale liskarretarako material militar gogorra ari direla erabiltzen Frantziako poliziak. Tartean, ke negar-eragilea zabalitzen dutenak eta ezta darenekin hurbil harrapatutakoei gorreriaz gain zauri larriak ere eragiten dizkietenak.

DEMOKRAZIA BALITZ...

Lehenengo astean barrena Poliziak burututako ekintzetan bi milioi euro gastatu dituztela esan zuten zadistek. 2.500 jendarmeren soldata, haien lo eta jana, helikoptero hegaldi ordu mordoa eta industria armamentistikoaren mesederako gastatu diren milaka negar-eragileak, zaratara-granak eta abar... elkarrekin jarrita eta gatazka hau beste hiru astez luzatuko dela aurreikusiz, zenbakia txiki geratzen zait.

Estatuek herritarren dirua nolako lotsagabekeriaz xahutzen duten albo batera utzita, har dezagun aintzat Frantziako Estatuaren operatibo honen munta.

Eta pentsa dezagun, aldiz, non ikus dezaket den demokrata autodenominatuek tamaina bertsuko mehatxurik.

Notre Dame des Landesko aireportuaren aurkako mugimendu lokalak 2009an publikoki egin zuen deialdia: desjabetutako etxe hutsak okupatu eta aireportua eraiki behar zen zonaldera bizitzera joateko gonbitea. Horrela sortu zen ZADa: Zone A Défendre.

Azpiegitura erraldoiaren aurkako borrokarekin batera, bizimodu kolektiboa garatuz joan da geroztik. Estatuaren, legalitatearen kontrolatik kanpo modu autonomo eta koordinatuan 80 bat kolektibo eta lantaldeen sare lausoak autogestioa ehuntzen du, 300 pertsona inguruk burujabetza esperimentatzen du. Saiakera-errore prozesu jarraitua da prekarietatean, kolektibotasunean eta kapitalismoan jaio garenontzat. Beso azpian dauzkagun ezagutza eta tre-

bezien urritasunak sortutako arazo konplexuei, frustrazio eta gogobetetasunaren arteko oreka galdu gabe, aurre eginez, edo saiatuz. Behin betiko krisialdian dagoen mundu honi agian zerbait eskainiko diotela uste duten 300 pertsona. Ez hiru milioi. Ez hirurehun milioi. Hirurehun norbanako, inposatzen zaien sistema gustuko izan ez eta hortik kanpo bizi nahi dutenak.

Horrelako gune askatu batek duen babilioa eta indar eraldatzailea kolokan jarri gabe: zementuzko mundu grisaren arrakala batetik kotiledoia ireki berri dituen belar txikia bota militar zatar batek zapaltzen du. Irudia ez da oso originala, baina bai adierazgarria. Demokrazia balitz, belarrari hazten utziko lioke, zein landare den ikusteko.

-merkatua. ZADeko kolektibo ezberdinek ekoiztutakoa (barazkiak, gazta, ogia...) bertan partekatzen da prezio librean, hau da, bakoitzak libreki hartzen du nahi duena eta libreki uzten du nahi duen ordaina; ZADen beti egiten den bezala.

Goizaren parte bat *La Gree*-tik atera ezinean eman dugu. Berreraikuntza oztopatzeko, bideak garbitzeko eta zadistek irekitako zangak konpontzeko jendarmek ez dute ZADen barna mugitzen uzten. Poliziak txanda aldaketa egin duenean kordioak apurtu dira eta kanpotik 10.000 pertsona auzolanera datozela entzun dugu. *Wardine*-rantza goaz, hura ikustera. Gurutzatu behar dugun errepidean dauden jendarme furgoiak ezin ditut kontatu. Hogeita hamar al dira? Tanke bat, ura presiora botatzen duten kamioi bi eta robokop itsurako gizonak han-hemenka, kasko, ezkutu, askaloz zein motako arma eta bestelako tramankuluz hornituta. Bideojoko baten barruan sentitu naiz basoan zehar ezkutuan eta korrika ibili garenean beste aldera furgoi guztien atzetik pasatzeko. Geroago jakin dut ez dela jolasa, horretan ari zen tipo bat lurrera bota eta jipoitu dute.

Pasa den udan Euskal Herritik iritsitako hamarnaka pertsonen laguntzaz eraikitako *Ambazada*-ra iritsi garenean, berriro ere harridura. Giro alai, koloretua, adin eta itxura gutzietako jendea.

» Nahi adina eraikuntza behera botako du Poliziak, baina gune zabal honetatik zadista guztiak kanporatzea eta berrokupazio saiakerak ekiditeko moduko presentzia poliziala mantentzea ez zaio Emmanuel Macron presidenteari erraza izango

» ZADeko kolektiboek ekoiztutakoa (barazkiak, gazta, ogia...) partekatzen dute prezio librean, hau da, bakoitzak libreki hartzen du nahi duena eta libreki uzten du nahi duen ordaina

Batukada bat han. Gitarra bat hemen. Batzuk larrean eserita, besteak dantzatan. Nafarroa Oinez dirudi honek. Metro batzuk aurrerago kordio poliziala larre baten zabalera osoan. Jendarmeak serio, isilik, ortzi-mugara begiratzen saiatzen dira. Ia guztiak ari dira parean duten manifestari baten monologoa jasaten. Minutu batzuk geroago benetako bataila bat. Poliziak gasa eta granadak "konfeti bailitz" bota ditu lau edo bost orduz. Zelaira begiratu eta gas laino bukaezina. Atzera biratu ta eraiki nahi den etxearen teilatua dantzatan, jendetzak helmugara daramala. Gauean egin da garraio honen bukaera, jendarmeak ZADetik kanpo ondoko herrietako hoteletara bueltatu direnean. Garaipena giroan.

Eta astelehen goizean, *déjà-vu*-a: *Le flics sont ici*. Barrikada, granadak, kolirioa, harriak, tanketa. Aurreko egunean eraikitako *non-marché* berria suntsitua. Bazkari goxo giro onean. Gaurko nobedadea, eguzkia.

Iritsi zaigu Euskal Herrira bueltatzeko momentua. Zaila egiten zait honen bukaera irudikatzea. Nahi adina eraikuntza behera botako du Poliziak, baina gune zabal honetatik zadista guztiak kanporatzea eta berrokupazio saiakerak ekiditeko moduko presentzia poliziala mantentzea ez zaio Emmanuel Macron presidenteari erraza izango. ■